

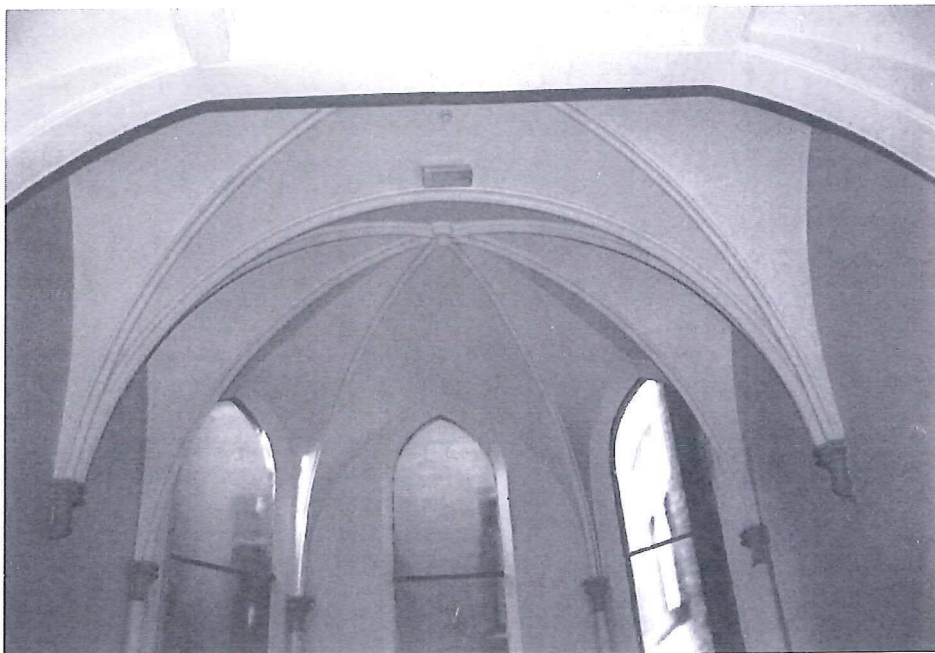
M onumentenzorg & A rcheologie

gemeente
gouda

een verborgen kapel aan de westhaven

Aan de Westhaven staan twee monumentale panden waar al enige tijd in wordt verbouwd. Wellicht heeft u er al eens naar staan kijken, want beide panden hebben een nogal opvallend uiterlijk. Wij willen u in deze nieuwsbrief wat meer vertellen over hun geschiedenis. Een geschiedenis die nauw samenhangt met de emancipatie van het katholieke volksdeel in Nederland in de negentiende eeuw.

De apsis of sluiting van de kapel aan de Westhaven.

Geschiedenis tot 1800

Over het verre verleden van beide gebouwen is niet veel bekend. Uit diverse archiefstukken weten we dat in de Middeleeuwen ter plaatse van het brede pand Westhaven 24 drie panden stonden. De oudste bronnen gaan respectievelijk terug tot 1479, 1352 en 1408 en van het middelste pand is bekend dat het tussen 1619 en

1704 'Het Bonte Kalf' werd genoemd. Over het uiterlijk van deze middeleeuwse panden is niets meer te achterhalen. In 1700 werden ze samengevoegd tot één groot herenhuis dat in 1761 de naam 'Het Dubbeld Ancker' kreeg. Ook over het uiterlijk van dat grote gebouw is niets bekend,

want rond 1800 kwam de huidige gevel tot stand: een brede gepleisterde gevel in empirestijl (vooral gebaseerd op het classicisme) met sierankers en bijzondere snijramen boven de entrees.

Rooms-katholieke Mariaschool

Vanaf de Reformatie in 1572 leidden de katholieken in ons land een soort dubbellevens. Hun geloof beleden ze in schuilkerken en het onderwijs vond plaats in kloppenscholen. Dat waren illegale scholen waar zogenaamde klopjes voor het onderwijs zorgden. (Klopjes waren ongehuwde vrouwen die geen kloostergelofte hadden afgelegd en die bij de verboden katholieke missen door middel van een klop op de deur waarschuwden voor invallen en ander onheil).

Kloppenscholen werden eeuwenlang gedoogd en van tijd tot tijd opgedoekt. In de Franse tijd vanaf 1795 konden katholieken zich steeds openlijker manifesteren, maar de bevolking bleef de katholieken niet echt gunstig gezind. In 1813 verlieten de Fransen ons land, maar de

belijden. Al snel kwamen vele kerken en scholen tot stand. In de Goudse binnenstad werden in de loop van de negentiende eeuw een katholieke meisjes- en een jongensschool (de R.K. Maria- en de Sint-Aloysiuschool) gevestigd.

En daarmee zijn we terug op de Westhaven. In 1850 kocht de Vereniging Vincentius de Paulo 'Het Dubbeld Anker'. Die vereniging had zich toegelegd op een bescheiden vorm van katholiek onderwijs en opende in het pand een bewaarschool voor meisjes. Het schooltje werd vanaf 1854 geleid door de zusters Franciscanessen van Oudenbosch. Kort daarna werd het Rooms Katholiek Liefdesgesticht (later Rooms Katholieke Inrichting van Liefdadigheid) opgericht, dat zich veel meer vormde van katholiek onderwijs ten doel stelde en de instelling in 1856 overnam.

De emancipatie van de katholieken verliep snel. Vijf jaar later telde de school al zo'n tweehonderd meisjes en het aantal steeg daarna nog verder. De leerlingen konden bij verschillende onderdelen terecht, zoals de naaischool, de bewaarschool en de bijzondere school. Natuurlijk maakten godsdienstlessen deel uit van het vakkenpakket.

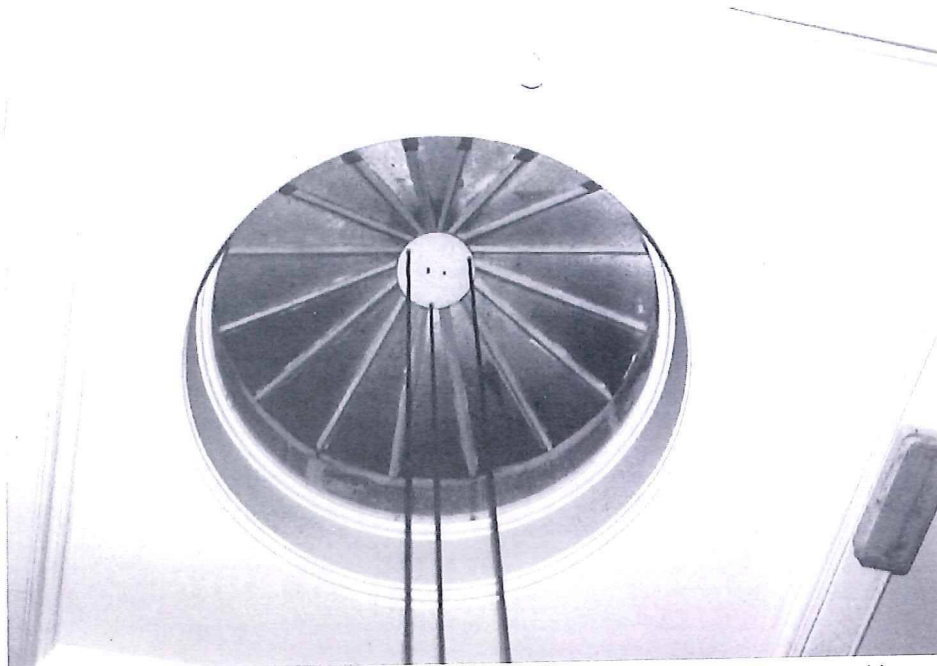
Met het groeien van het aantal leerlingen werd het gebouw steeds weer te krap. Het werd aan de achterzijde dan ook veelvuldig uitgebreid en in 1910 kwamen nog eens acht lokalen tot stand. Uit die periode dateren ook de twee monumentale traphuizen.

De beide katholieke scholen in Gouda waren oorspronkelijk elk verdeeld in twee afdelingen. De kinderen van de parochie

van de Kleiwegkerk, dus van voor (ten zuiden van) de spoorlijn, zaten op de zogenaamde Voorschool. Naar de Achterschool gingen de kinderen die in het gebied achter de spoorlijn woonden en die bij de parochie van de Sint-Josephkerk hoorden. De kinderen zelf spraken van de 'Schoenen'- en de 'Klompenschool', wat te maken had met het feit dat die van de Voorschool vooral stadskinderen waren, terwijl die van de Achterschool uit Bloemendaal kwamen.

De Achterschool van de R.K. Mariaschool stond aan de Peperstraat. Tegenwoordig bevindt zich daar de discotheek Rebel. Rechts daarvan staat, iets verderop, nog altijd de voormalige gymzaal, waarvan het tegeltableau enige tijd terug in ere werd hersteld.

Het buurpand Westhaven 25 werd pas in 1879 bij de R.K. Mariaschool getrokken en grootscheeps verbouwd. De onderwijzeressen ofwel de zusters woonden op de begane grond en op de verdieping werd een kapel gebouwd. De kapel bezit een driezijdige apsis of sluiting en aan de straatzijde is ze herkenbaar aan de drie boogvensters. De kapel is inwendig gepleisterd en is een typisch voorbeeld van een eenvoudige negentiende-eeuwse kapel met wandzuiltjes, geprofileerde lijsten en lichtkoepels. Boven de driezijdige sluiting heeft de kapel een plat dak, maar boven het zogenaamde schip bevindt zich een zadeldak. Op die zolder zijn speciale droogrekken geplaatst waarover de zusters hun religieuze gewaden te drogen konden hangen.

Een van de lichtkoepels in het schip van de kapel. Hierboven bevindt zich de zolder met de droogrekken.

Westhaven 25. De drie boogvensters op de eerste verdieping duiden op de kapel.

situatie bleef heikel. Pas met de nieuwe grondwet van 1848 werd de vrijheid van godsdienst geregeld en mochten de katholieken hun geloof voor het eerst sinds ruim drie eeuwen weer in het openbaar

Raadsel

In 1962 vertrokken de zusters naar het gloednieuwe klooster Mariënsterre aan de Ruys de Beerenbroucklaan. Vijf jaar later fuseerde het lager onderwijs voor meisjes met dat voor jongens aan de Spieringstraat en verloor het pand de functie van school. Lange tijd vonden gastarbeiders, asielzoekers en de Stichting Vluchtelingenwerk er hun onderdak, maar vorig jaar werd het pand verkocht.

Door alle uitbreidingen ten behoeve van de school en de latere opdeling in kleine kamers is van het achttiende-eeuwse herenhuis nu niet zoveel meer over. Wel zijn van de middeleeuwse panden de kelders bewaard gebleven en vooral die van Westhaven 25 herbergt nog enkele bijzondere bouwsporen, zoals een tongewelf, een waterput en de trap naar buiten. In dat pand zijn tijdens de werkzaamheden op de begane grond ook de middeleeuwse moer- en kinderbinten aangetroffen. Tussen de binten bevindt zich zelfs nog zogenaamd spreidseel. Dat is zeer dun eikenhout dat werd aangebracht als afwerking om de erboven gelegen vloer aan het zicht te onttrekken. Tenslotte stuiten we bij de speurtocht naar de geschiedenis van dit pand nog op een raadsel. Met de komst van de gastarbeiders in de jaren zestig kreeg de kapel de functie van gebedsruimte voor de nieuwe bewoners. De drie gebrandschilderde ramen met rooms-katholieke voorstellingen verdwenen toen uit de sluiting. De archivaris van de Sint-Janskerk, Henny van Dolder-de Wit, wist de ramen samen met de Goudsche Courant van de sloophoop te redden. Echter, het is helaas niet bekend waar ze zich op dit moment bevinden. Er wordt wel gezegd dat ze naar de rooms-katholieke kerk van Rieuwijk zijn verplaatst, maar dat lijkt niet te kloppen.

Ondanks verwoede pogingen zijn we er nog steeds niet achter waar de ramen zijn gebleven. Wellicht weet u het antwoord op deze vraag. Als dat zo is, vragen wij u ons dit te laten weten, alleen al om onze groeiende nieuwsgierigheid te bevredigen.

Op dit moment vindt een grootscheepse verbouwing tot appartementencomplex plaats. In Westhaven 24 zijn negen appartementen gepland. Voor Westhaven 25 wordt nog naar een geschikte functie gezocht, maar dat wordt nogal bemoeilijkt door de aanwezigheid van de kapel. Het bouwplan voorziet in het herstel van de structuur van het gebouw, waarbij de aanwezige cultuurhistorische waarden zoveel mogelijk worden gerespecteerd.

een zeventiende-eeuwse industrie aan de raam

De Raam was vroeger een druk industriegebied. Een aanwijzing hiervoor is bijvoorbeeld de naam zelf, die immers verwijst naar de ramen waarop de lakewevers hun lakens spanden. Tastbaarder overblijfselen zijn de panden van de voormalige Plateelbakkerij Zuid-Holland. Sporen van andere industrieën zijn allang verdwenen. Bovengronds althans, want bedrijfsafval en ander materiaal dat in de bodem terecht is gekomen, vormen de stille getuigen van de industriële geschiedenis van de Raam. Door de resultaten van een recente opgraving kan een nieuw stukje aan deze geschiedenis worden toegevoegd. Terwijl de uitwerking van de opgraving nog in volle gang is, worden hier alvast de eerste bevindingen gepresenteerd.

Raam

Toen begin jaren zestig de gracht van de Raam werd gedempt, zijn enorme hoeveelheden kleipijpen verzameld. Het materiaal was afkomstig van pijpenmakers die

locatie interessant maakten voor een opgraving. Er wordt namelijk aangenomen dat de Raam de begrenzing van de stad vormde, voordat rond 1350 de stadsgrachten (huidige singels) werden gegraven.

Overzicht van de opgraving met de halfronde funderingen van de twee stookplaatsen.

langs de gracht waren gevestigd en hun afval in het water dumpten. Ook bij archeologisch onderzoek in diverse panden aan de Raam is pijpenmakersafval gevonden. Een nieuwe gelegenheid voor onderzoek diende zich aan, toen bekend werd dat Van Willigen bv een appartementencomplex wilde gaan bouwen op de locatie Raam 9-23.

Behalve vondsten van pijpenmakersafval waren er ook andere redenen die deze

Langs de binnenzijde van de gracht zou een aarden omwalling hebben gelegen. Tot nu toe is hiervan echter geen spoor gevonden. Door middel van een opgraving zou deze veronderstelling kunnen worden onderzocht. Al voor de opgraving bleek de haalbaarheid hiervan helaas zeer beperkt te zijn. Grondboringen die in mei 1997 waren uitgevoerd om de bodemopbouw te

Een detail van één van de stookplaatsen:

- 1. stookruimte
- 2. rookkanalen
- 3. basis voor schoorsteen?

bestuderen, hebben uitgewezen dat het in de loop der eeuwen gevormde ophogingspakket op deze plaats een dikte heeft van circa vier meter. De hoge grondwaterstand maakt een gedegen onderzoek van deze diepste lagen echter onmogelijk zonder (dure) technische hulpmiddelen.

De opgraving is dit voorjaar in twee fasen uitgevoerd. Een deel van het terrein kon namelijk pas worden onderzocht na sloop van de bestaande bebouwing. Vooruitlopend hierop is in april een begin gemaakt met het terrein naast en achter de te slopen panden. Bij de sloop is rekening gehouden met het archeologisch onderzoek door de funderingen te laten zitten en in juli kon de opgraving worden hervat. Het onderzoek is uitgevoerd door de gemeentelijk archeoloog in samenwerking met vrijwilligers van de Archeologische Vereniging Golda. Bij de opgraving is alle medewerking verkregen van Van Willigen bv.

Bouwgeschiedenis

De opgraving vond voor een groot deel plaats op de locatie van de pandjes Raam 19 en 17. Oplettende voorbijgangers zal het zijn opgevallen dat de zijgevel van nummer 19 een waar mozaïek vormde van bouwsporen. Muurankers en omtrekken van verschillende dichtgemetselde ramen vertelden hun eigen verhaal over de geschiedenis van het pand. Om deze

bouwgeschiedenis in kaart te brengen is in augustus 1997 een bouwhistorisch onderzoek uitgevoerd door het IBID (Instituut voor Bouwhistorische Inventarisatie en Documentatie) te 's-Hertogenbosch. Bij dit soort onderzoek worden pleisterlagen en latere toevoegingen verwijderd om bouwsporen zichtbaar te maken.

Het onderzoek heeft verrassende resultaten opgeleverd. Zo bleek dat beide panden oorspronkelijk één groot gebouw vormden met afmetingen van ca. 10,20 x 6,75 meter. Het was gebouwd in de vroege zeventiende eeuw en bestond uit een begane grond met een hoogte van ruim vier meter met daarboven een zolderverdieping. Interessant is dat het gebouw nog was voorzien van een houtskelet. Een ander opvallend verschijnsel zijn de hooggeplaatste vensters in de zijgevels. De hoogte van de verdieping en de vensters kan waarschijnlijk worden verklaard vanuit de functie van het pand, maar hiervoor zijn bij het bouwhistorisch onderzoek geen aanwijzingen gevonden. In de achttiende eeuw is het grote pand in tweeën gedeeld en bovendien met circa 2,20 meter ingekort. Dat het pand langer moet zijn ge-

onderzoek. Zowel de ligging van de oorspronkelijke achtergevel als de functie van het pand zouden door middel van de opgraving kunnen worden bepaald.

Twee stookplaatsen

De meest opvallende vondst van de opgraving zijn de funderingen van twee ovenvormige structuren. Het gaat om twee halfronde funderingen met een buitendiameter van respectievelijk 2,3 en 2,9 meter. Het halfronde muurwerk omsluit een rechthoekige ruimte die aan de voorzijde open is. Roetaanslag en andere sporen van verhitte tonen duidelijker aan dat het gaat om stookruimtes. Ondanks het feit dat bij de opgraving alleen de fundering is opgegraven, kan toch wel iets worden gezegd over de vorm van de opbouw. Aan de achterzijde van elke stookruimte bevinden zich twee rookkanalen. De extra versteviging tussen de kanalen vormt een aanwijzing dat op deze plaats een schoorsteen kan hebben gestaan. Metaalrestjes in de wand van één van beide stookruimtes wijzen erop dat er oorspronkelijk een rooster of een ander soort afdekking aanwezig moet zijn geweest. Bij de andere stookplaats was de opening van de stookruimte nog

Het grote houten vat met daarnaast de houten bak, die tegen de voorgevel aanlagen.

weest, hebben de bouwhistorici afgeleid uit telmerken op de balken van het houtskelet. Deze merktekens werden aangebracht om het elders op maat gemaakte houtskelet op de bouwplaats weer eenvoudig in elkaar te kunnen zetten. Uit het feit dat de aangetroffen merken pas beginnen bij twee, blijkt dat het eerste gebint ontbreekt. De resultaten van het bouwhistorisch onderzoek vormden bruikbare uitgangspunten voor het archeologisch

intact en bestond uit metalen balken met daarop een rij op hun kant geplaatste bakstenen. Beide stookplaatsen zijn verschillende malen verbouwd, waarbij de stookruimtes werden verkleind en van nieuwe vloertjes werden voorzien.

De stookplaatsen zijn in één keer naast

elkaar gebouwd in het grote zeventiende-eeuwse pand. Ze werden gestookt vanuit een kelder. De muur die de oostelijke begrenzing van de kelder vormde, is bij de inkorting van het pand in de achttiende eeuw gebruikt als fundering voor de nieuwe achtergevel. Beide stookplaatsen waren toen waarschijnlijk al niet meer in gebruik. De muur die in dezelfde periode is gebouwd om het grote pand te splitsen, loopt namelijk over één van beide structu-

Het leeghalen van het houten vat.

ren heen. De vondst vormt een verklaring voor de grote hoogte van de begane grond, die bij het bouwhistorisch onderzoek was aangetoond. Vanwege hitteontwikkeling was er extra ruimte nodig tussen de stookplaatsen en het plafond. Overigens is de oorspronkelijke achtergevel van het grote pand niet aangetroffen. Deze is waarschijnlijk bij latere bouwactiviteiten gesloopt.

Functie

Tijdens het onderzoek deed zich uiteraard direct de vraag voor naar het gebruik van de stookplaatsen. De opgraving heeft hierop geen duidelijk antwoord kunnen geven. Aanvankelijk werd gedacht aan ovens voor het bakken van aardewerk of kleipijpen. Deze mogelijkheid kan echter worden uitgesloten vanwege het model van de stookplaatsen in combinatie met het ontbreken van sporen van hoge baktemperaturen en het ontbreken van afvalproducten zoals misbaksels. Overigens is er wel veel pijpenmakersafval gevonden, maar dit was afkomstig van Frans Verzijl, een pijpenmaker die in de loop van de achttiende eeuw eigenaar was van de

pandjes. Gezien de vorm van de stookplaatsen moet eerder worden gedacht aan een proces waarbij in ketels vloeistoffen worden verhit. Het metalen rooster waarvan restjes zijn gevonden, kan heel goed hebben gediend als ondersteuning van ketels.

Ook andere vondsten wijzen op een proces waarbij vloeistoffen werden toegepast. Tegen de voorgevel van het pand is een groot, rond houten vat gevonden met een diameter van 2,4 meter. Daarnaast lag een rechthoekige houten bak van 1,5 x 1,8 meter. In de kelder zijn twee houten tonnetjes gevonden. Eén ervan maakte deel uit van een ingenieus systeem met houten goten. Deze voorzieningen zijn waarschijnlijk later in de kelder aangebracht, mogelijk in verband met verbouwingen van de stookplaatsen. Verder achterin het pand zijn drie houten vaten gevonden en een vierkante houten bak van 2,8 x 2,8 meter. Bij twee van de tonnen kon worden vastgesteld dat er een houten goot in uitkwam. De goten liepen door naar de Raam en dienden voor de aan- en/of afvoer van water.

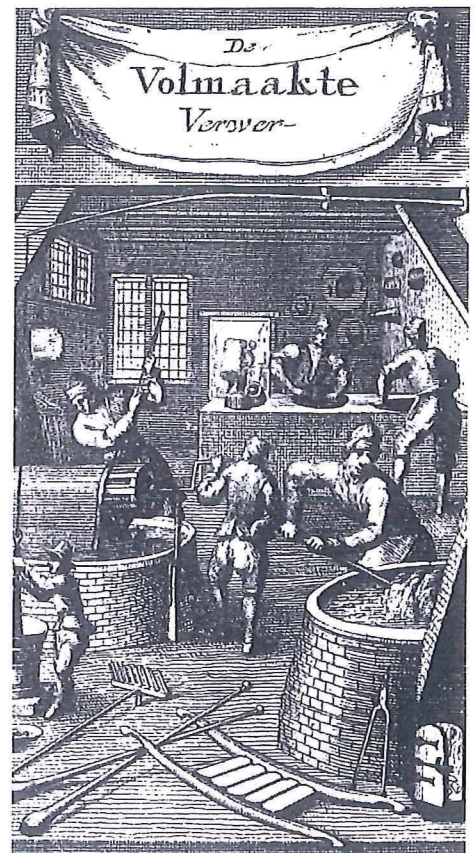
Welke vloeistoffen er werden verwerkt en wat er precies mee gebeurde bleef onduidelijk, totdat in het archief historische gegevens werden gevonden over de bewoners van het pand. In 1615 kocht Jan Gijsbertsz Sas het pand Hoge Gouwe 145. Dit is hetzelfde perceel waarop het gebouw Raam 17/19 stond. Sas was niet alleen burgemeester van Gouda, maar ook lakenverver. Het verven van lakens was een ingewikkeld proces waarbij onder andere de verfstof in ketels werd verhit. Een lakenloodje met de letters SA, afkomstig uit de houten bak bij de voorgevel, kan een aanwijzing zijn dat de stookplaatsen inderdaad door Sas zijn gebruikt bij het verven van lakens. Het jaar van de koop sluit aan bij de datering van het grote gebouw. Het is dus zeer waarschijnlijk dat Sas in 1615 de lakenververij heeft laten bouwen.

Lakenververij

Het verven was één van de belangrijkste onderdelen van de lakenfabricage. Het was een ingewikkeld en kostbaar proces dat voor een groot deel de uiteindelijke waarde van het laken bepaalde. Er werd gebruikgemaakt van plantaardige verfstoffen. De voornaamste kleuren waren rood en blauw. Andere kleuren werden verkregen door menging; zwart ontstond bijvoorbeeld door een laken eerst blauw en vervolgens rood te verven. Het rood- en blauwverven waren totaal verschillende processen, die daarom door verschillende ververs werden uitgevoerd. Bij het blauw-

verven werd gebruikgemaakt van wede en later van indigo. Beide stoffen zijn zogenaamde kuipkleurstoffen, die eerst door middel van gisting in oplossing moesten worden gebracht voordat er mee kon worden geverfd. De belangrijkste grondstof voor het roodverven kwam uit de wortels van meekrap. Net als de grondstoffen voor andere kleuren is dit een zogenaamde beitskleurstof, waarbij het textiel eerst moest worden gebeitst. Vervolgens werd het bijna kokend geverfd, vandaar dat roodververs ook wel 'roodzieders' werden genoemd.

Een afbeelding uit het achttiende-eeuwse instructieboek 'De Volmaakte Verwer' geeft een beeld hoe het er in een verversatelier aan toe ging. Rechts is duidelijk een ronde stookplaats te zien waarin een ketel met dampende verfstof hangt. Bij het afgebeelde type bevindt het luikje van de stookruimte zich onderin de schoorsteen. Dit is een afwijking van het opgegraven type, waar de opening zich vooraan in de kelder bevindt. Ook van dit type zijn afbeeldingen bekend, zoals in de Franse encyclopedie van Diderot. In het afgebeelde atelier is links van de stookplaats het eigenlijke verven te zien. Met behulp van een draaibare rol halen twee ververs het laken door een bak met verf. De grote ronde bak die is opgegraven tegen de

Een impressie van een verversatelier uit het boek 'De Volmaakte Verwer'.

voorgevel, zou heel goed hiervoor gebruikt kunnen zijn. Onderzoek naar plantenresten die in de tonnen en bakken zijn gevonden, moet antwoord geven op de vraag met welke kleur er werd geverfd.

Goudse lakenfabricage

Het meest bekende productiecentrum van laken in Holland was natuurlijk Leiden, de lakenstad. Ook op andere plaatsen in Holland ontstond textielnijverheid, zoals in Haarlem en in Gouda. Voor de organisatie van de industrie in deze steden gold Leiden als hét voorbeeld. De Goudse lakenindustrie had zich vanaf de tweede helft van de zestiende eeuw sterk ontwikkeld. In de loop van de zestiende eeuw ging de Goudse lakenfabricage op z'n retour. Immigratie van Vlaamse textielwerkers die waren gevlucht voor de Spanjaarden, zorgde voor een korte opleving aan het einde van de zestiende eeuw. Desondanks zag het Goudse stadsbestuur zich genoodzaakt maatregelen te nemen om de teloorgang tegen te gaan. Zo werd in 1601 een commissie ingesteld die de lakennijverheid moest bevorderen. Uit archiefstukken blijkt bijvoorbeeld dat ververs tegen voordelige tarieven leningen konden afsluiten voor de aankoop en inrichting van werkplaatsen.

Eén van deze bevoorrechte ververs was Jacques Carlier, zoon van een Vlaamse vluchteling. Hij kon in

1616 een goed lopende blauwververij overnemen, die was gevestigd naast de Agnietenkapel. De funderingen van drie stookplaatsen zijn in 1973 bij de restauratie van de kapel blootgelegd. Ook deze stookplaatsen zijn rond met een rechthoekige stookgang. De contouren ervan zijn aangebracht in de bestrating voor de kapel.

De stookplaatsen aan de Raam vormen dus de tweede vondst van een lakenververij in Gouda. Dit is des te opmerkelijker omdat noch in Leiden, noch in Haarlem resten van lakenververijen zijn opgegraven. De verwachting is dat de opgraving aan de Raam belangrijke informatie kan opleveren over de nadagen van de Goudse lakenfabricage in de zeventiende eeuw. Hier zijn namelijk niet alleen stookplaatsen blootgelegd, maar ook een groot deel van de ververij. Wellicht dat Gouda zo nog als voorbeeld kan dienen voor de lakenstad Leiden.

Lezers die geïnteresseerd zijn in het bouwhistorisch onderzoek, kunnen bij de gemeente het rapport 'Bouwhistorische opname Raam 17-19' bestellen voor f 10,--.

Meer informatie over de lakenververij van Jaques Carlier is te vinden in een artikel van A.P.C. Carlier in de Tidinge van Die Goude 15.2, april 1997.

korte berichten

- Na tien jaar leegstand wordt het pand Hoge Gouwe 93 nu dan toch aangepakt. In het pand zullen twee luxe appartementen en een kantoor (op de begane grond) worden gerealiseerd.
- Aan de Achterwillensweg is, vooruitlopend op het bouwrijpmaken van het bedrijventerrein 'Vlek D', een verkennend archeologisch onderzoek uitgevoerd. Twee medewerkers van archeologisch adviesbureau RAAP uit Amsterdam hebben door middel van grondboringen onderzoek gedaan naar middeleeuwse bewoningssporen. Aanleiding hiervoor was de ontdekking van een middeleeuwse vindplaats bij de verbreding van het spoor in 1992 (Nieuwsbrief 3, oktober 1992). Bij het booronderzoek zijn echter geen sporen aangetroffen. De vindplaats beperkte zich kennelijk tot het in 1992 onderzochte terrein.
- Door de gemeente wordt hard gewerkt aan de samenstelling van een archeologische basiskaart. Door middel van een overzicht van de tot nu toe uitgevoerde onderzoeken, worden gebieden aangewezen die meer of minder interessant zijn voor toekomstig onderzoek. Daarom zijn we op zoek naar mensen die in het verleden vondsten hebben gedaan in Gouda. Het gaat vooral om de periode 1970-1990. In deze periode vond in de Goudse binnenstad veel nieuwbouw plaats en hebben veel mensen vondsten verzameld. Informatie over dergelijke vondsten kan voor de basiskaart van belang zijn. Verder zijn we op zoek naar mensen die krantenknipsels hebben verzameld over archeologische vondsten in Gouda. Lezers met vondsten en/of krantenknipsels worden vriendelijk verzocht contact op te nemen met de heer Akkerman, telefoon 588249.
- In Gouda bestaat veel belangstelling voor archeologie. Om aan de vraag naar informatie te kunnen voldoen is de kleurenfolder 'Archeologie in Gouda' gemaakt. In de folder worden verschillende kanten van de archeologie belicht. De folder is de tweede in een reeks. De eerste folder gaat over kleur op monumenten. 'Archeologie in Gouda' is onder andere verkrijgbaar bij het Gemeentelijk Dienstencentrum, receptie stadskantoor, bibliotheken en V.V.V.

Deelnemers aan het symposium bezoeken de werkruimte van Golda en het gemeentelijke archeologische depot.

- Op vrijdag 24 september 1999 heeft in de Agnietenkapel in Gouda een symposium plaatsgevonden over archeologie in Midden-Holland. Het symposium werd georganiseerd ter gelegenheid van het dertigjarig bestaan van de Archeologische Vereniging Golda. Aanwezig waren vertegenwoordigers van oudheidkundige verenigingen, gemeenten, rijk en andere organisaties die zich met archeologie in Midden-Holland bezighouden. Doel was om kennis met elkaar te maken, informatie en ervaringen uit te wisselen en samenwerking in de toekomst te bespreken. Uit de middag bleek dat het archeologische veld sterk in beweging is, vooral naar aanleiding van het verdrag van Valetta dat de Europese lidstaten in 1992 afsloten. Het verdrag gaat over de bescherming van het archeologisch erfgoed. Uit de middag bleek ook dat velen zich inzetten voor de archeologie in Midden-Holland. Samenwerking in de toekomst tussen de verschillende organisaties wordt steeds belangrijker geacht. De wens om de middag een vervolg te geven was duidelijk aanwezig.

Voor nadere informatie over de berichten kunt u terecht bij de afdeling SVM, telefoon 588248.

colofon

De nieuwsbrief is een uitgave van de gemeente Gouda.

redactie:
afdeling SVM
(Ans van den Berg-Vermeij, Bianca van den Berg)

teksten:
afdeling SVM
(Chris Akkerman, Bianca van den Berg en Ruurd Kok)

foto's:
gemeente Gouda
Casper Cammeraal, Gouda

illustraties:
uit "De Volmaakte Verwer", blz. 59.

vormgeving en drukwerk:
afdeling Grafische Vormgeving
gemeente Gouda